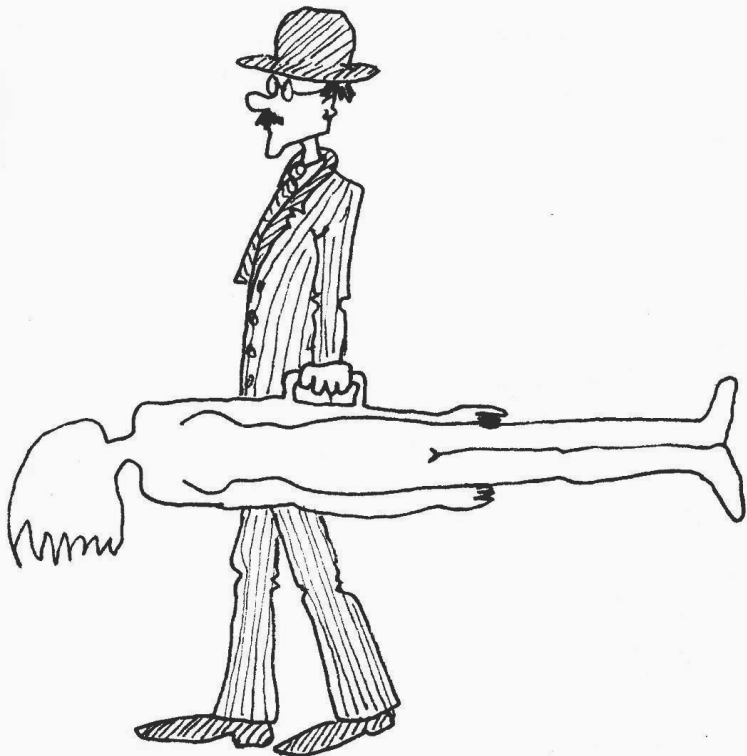

Marianne Eriksson, Eva-Brit Svensson

Meie aja seksiorjus

Tööstusest, mis tahab olla puhas

Marianne Eriksson, Eva-Brit Svensson

Meie aja seksiorjus

Tööstusest, mis tahab olla puhas

Autoritest

Marianne Eriksson on olnud Rootsi esindaja Euroopa Parlamendis. Ta esindas Rootsi delegatsiooni Euroopa Ühendatud Vasakpoolsete/Põhjamaade Roheliste Vasakpoolsete parlamendirühma 1995.a. oktoobrist kuni 2004.a. juulini. Marianne oli 1999.a. juunist kuni 2004.a. juulini Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni aseesimees.

Eva-Britt Svensson on olnud Euroopa Parlamendi liige 2004.a. augustist, ta esindab Rootsi delegatsiooni Euroopa Ühendatud Vasakpoolsete/Põhjamaade Roheliste Vasakpoolsete parlamendirühmas. Eva-Britt on Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni aseesimees.

Originaalteos:

Sex Slavery in our Time. About an industry
that wants to be clean

Väljaandja:

Euroopa GUE/NGL parlamendirühma

Rootsi delegatsioon

Linköping 2006

Tõlge: OÜ Tõlkekunstnikud

Väljaandja: EV Sotsiaalministeerium

Tallinn 2008

Illustratsioonid: Åsa Cigel

Küljendus: Kristiina Luht

Keskendumine ostjale

"On aeg võtta luubi alla ostja kui naiste üleilmse seksuaalse ekspluateerimise peategelane, kelle tekitatud nõudlus müüdava seksi järele on toonud kaasa seksitööstuse laienemise viimasel ajal ning soodustab seda. "Seksuaalteenuste" ostja ei tohiks enam jääda nähtamatuks. Uus naiste ja lastega kaubitsemise ning muu inimkaubanduse ärahoidmise ja selle kuriteo eest karistamise ÜRO protokoll tunnistab, et nõudluse olemasolu toetab kõiki naiste ja laste ekspluateerimise vorme.

1949. aasta inimestega kaubitsemise ja muu prostitutsiooniga ekspluateerimise lõpetamise konventsioon oli otsustavaks sammuks võitluses naiste inimõiguste eest. Selle mõju saaks veelgi suurendada kontrollimehhanismiga, mis tunnistaks ostja rolli prostitutsiooni järele nõudluse tekitamises ja selle ülemaailmset seksikaubandust soodustavat mõju."

Malka Marcovich, ÜRO 1949. aasta inimkaubanduse ja teiste isikute prostitutsiooni ekspluateerimise lõpetamise konventsiooni juhise autor

Sisukord

Keskendumine ostjale.....	4
Eessõna.....	6
Sissejuhatus.....	8
Seks ei ole tavaline töö.....	9
Tänapäeva orjakaubandus.....	12
Prostitutsioon ja inimkaubandus.....	14
Suur ristiretk.....	17
80 aastat võitlust pole olnud asjata.....	19
Uue naisliikumise triumf.....	22
Seksitööstuse laienemine.....	26
Prostitutsioon on vägivald naiste vastu.....	31
Prostitutsiooni käsitlev seadusandlus ELi liikmesriikides.....	33
Rootsi seadusandlus.....	39
Olulised sündmused seksuaalse eksploateerimise ja prostituutsiooni vastase võitluse ajaloos.....	40

Eessõna

2004. aasta juulis asusin ma Marianne Erikssoni asemel Rootsi Vasakpartei esindajana Euroopa Parlamendi liikme kohale.

Mul avanes rõõmustav võimalus töötada naiste õiguste ja soolise võrdsuslikkuse komisjoni (FEMM) aseesimehena.

Üks FEMMi ees seisvaid tähtsamaid ülesandeid on Marianne Erikssoni alustatud töö jätkamine ning inimkaubanduse ja prostitutsiooni teemadel diskussiooni arendamine.

EL on inimestega kauplemise teemat arutanud alates 1996. aastast. Kuigi suure osa inimkaubandusest moodustab naiste ja lastega kauplemine nende seksuaalse ekspluateerimise eesmärgil, on aruteludes alles viimasel ajal hakatud rohkem tähelepanu pöörama seksitööstuse rollile selles eemaletõukavas äris.

Marianne Erikssoni panus nendesse inimkaubanduse ja prostitutsiooni vastastesse jõupingutustesse on aidanud demonstreerida seksitööstuse toimimispõhimõtteid ning tõmmanud tähelepanu sellele, kuidas prostitutsioon ja pornograafia suurendavad inimkaubanduse ohvrite arvu naiste ja laste seas.

2006. aasta kevadel võttis parlament vastu resolutsiooni seksuaalse kuritarvitamise suhtes kaitsetute naiste ja lastega kaubitsemise ennetusstrateegiate kohta (2004/2216(INI)). Samuti võttis parlament vastu resolutsiooni sundprostitutsioonist rahvusvaheliste spordiürituste raames (PS-TA(2006)0086).

Selle resolutsiooniga seotud arutelude käigus soovitasin ma jätta ära sõna "sund" ning kasutada lihtsalt sõnakuju "prostitutsioon". Sõna "sund" kasutamine viitab arusaamale, et osa prostitutsioonist on "vabatahtlik". Ma ei nõustu selle seisukohaga! Igasugune prostitutsioon on pealesunnitud. Naised ei vali tööd prostituudina – nad on selleks sunnitud! Nad on organiseeritud kuritegevuse, samuti vaesuse, töötuse ja muude prostitutsiooni põhjuste ohvrid. Kahjuks teeb suur osa nii FEMM komisjoni kui ka parlamendi liikmetest vahet "sunnitud" ja "vabatahtliku" vahel. Uuringute kohaselt valitseb seos füüsiliselt, psühholoogiliselt ja seksuaalselt väärkoheldud naiste ning prostitutsiooni vahel.

Seadustatud prostitutsiooni ning kasvava seksikaubanduse vaheline seos tuleb selgelt välja tuua. Prostitutsiooni lubavad seadused vajavad hindamist ja võrdlemist Rootsi seadustega, mis

kriminaliseerivad seksiteenuste ostmise. Rootsi prostitutsiooni käsitlevas seadusandluses on vastutus seksikaubanduse eest õigesti määratletud ning ostja on nähtav. Seksiteenuste tarbijad peavad ise oma seksuaalsuse eest vastutama ilma naise ja nende kehasid ostmata.

Seksuaalse kuritarvitamise ja prostitutsiooni keelustamine ei tähenda moraali lugemist ega prostitutsiooniäris tegutsevate naiste süüdistamist. Tegelikult peaks olema vastupidi. Me tahame anda kõigile naistele võimaluse väljendada oma seksuaalsust võrdsetel alustel ilma, et nad peaks taluma väärkohtlemist ja ahistamist. Naised ei ole ostetavad – naised ei ole müüdavad.

Brüssel, 15. mai 2006

Eva-Britt Svensson

Sissejuhatus

Järgnev tekst on kirjutatud selleks, et tutvustada lugejale mõningaid tähtsamaid prostitutsiooni ja inimkaubandusega seotud probleeme lühi- ja pikaajalises perspektiivis, ajalugu ja tulevikuväljavaateid silmas pidades. See on sündinud minu koostööst ajaloolase, feministi ja aktivisti Malka Marcovichiga, kes elab Pariisis ning on Prostitutsiooni ja Pornograafia Kaotamise Liikumise (MAPP) president. Malka osaleb võitluses inimõiguste eest ning on avaldanud hulgaliselt kirjutisi prostitutsiooni, inimkaubanduse, antisemitismi ja „lõpliku lahenduse“ teemadel. Samuti on ta koostanud ülevaate ÜRO 1949. aasta inimkaubanduse ja teiste isikute prostitutsiooni ekspluateerimise lõpetamise konventsiooni kohta ning see ülevaade on olnud käesoleva teksti kirjutamisel oluline faktilise materjali ja inspiratsiooni allikas. 1949. aasta konventsioon mängis olulist rolli ÜRO 1979. aasta konventsiooni 6. artikli sõnastamisel.

Kui rääkida endast, siis mind valiti 1995. aasta sügisel Rootsi Vasakpartei esindajana Euroopa Parlamenti ning meie partei kuulub parlamendi vasakrohelistesse fraktsiooni (GUE/NGL). Sellest ajast alates olen olnud ka naiste õiguste ja soolise võrdsuslikkuse komisjoni liige. 1999. aasta juunist kuni 2004. aasta juunini olin selle komisjoni aseesimees.

Ma kohtusin Malka Marcovichiga 1996. aasta talvel Londonis peetud prostitutsiooni teemalisel konverentsil ning me leidsime, et meie seisukohad on sarnased. Hiljem oleme teineteisega kokku puutunud mitmesuguste tegevuste raames üle Euroopa, kus me seni oleme osutunud vähemuse arvamuse kaitsjateks.

Marianne Eriksson

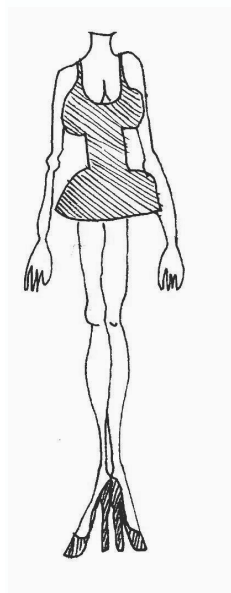
Seks ei ole tavaline töö

Kui Saksamaa 2002. aastal bordellid seadustas, kirjutas ajakirjandus üsna palju Euroopas käivast tulisest debatist selle üle, kuidas tuleks käsitleda kõiki neid sadu tuhandeid oma keha müüvaid naisi. Siinkohal võimegi küsida, kuidas siis tegelikult neisse naistesse suhtutakse. Toona näidati meile pilte keskealistest naeratavatest naistest, kes istuvad arvuti ees ja lõövad oma tulusid-kulusid kokku, nähes välja nagu mõne tegevdirectori tagasihoidlikud sekretärid. Seal kõrval kujutati praktiliselt alasti naisi, kes soojendavad ennast lõkke paistel või istuvad baaripukkidel, püüdes peita nägu juuksepehmaka taha.

Nende riigis on seksi ostmise keelatud või vähemalt ei ole see ühiskonnas heaks kiidetud. Küsimus seisneb selles, kas me peaksime vaatlema neid kordumatu elulooga naiste ja indiviididena või hoopis kellegi teisena.

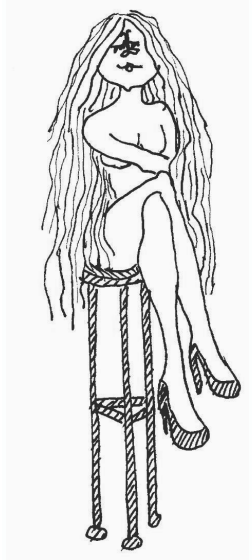
Rootsis vastu võetud vastuoluline ja palju vaieldud seadus seksuaalteenuste ostmise keelustamise kohta on endiselt ainus omataoline. See on endiselt ainus õigusakt maailmas, mis pöörab tähelepanu tõsiasjale, et klient – seksi ostev mees – on samuti üks sellel turul tegutsev tegelane. Me küsime endalt, millal see tegelane ükskord tõeliselt luubi alla võetakse.

Samal aastal korraldasime koos mitmete kolleegidega Brüsselis Euroopa Parlamendi juures prostitutsiooni käsitleva konverentsi. Isegi siis ei osanud ajakirjandus seda nähtust teisiti illustreerida kui trükkides ära peata naisekeha koos miniseeliku ja üüratult kõrgekontsaliste kingadega. Ma tegin ettepaneku, et teise variandina võiks kujutada peata meest, suguti ühes ja mõned eurod teises käes. Mingil põhjusel ei haaranud keegi sellest ideest kinni. Kuidas peaksime tõlgendama seda praegu mitte ainult Euroopas

vaid kõikjal maailmas käimasolevat poliitilist heitlust? Ma olen korduvalt öelnud, et meie vastas seisab terve majandusharu, mis on huvitatud endale puhta ja laitmatu maine kujundamisest. Selle ülemaailmne käive ületab narkokaubanduse käivet ning lihtsameelsed poliitikud näevad seda kui võimalikku uut maksutulude allikat. See majandusharu kasutab ära eeskätt naisi ja tüdrukuid ning teeb seda sama halastamatult nagu mitmel pool maailmas tegutsevad tööstusettevõtted, mis kasutavad lapstööjõudu või loovad vabatsõone, kus naised töötavad sandikopikate eest.

Kas seksi saab pidada tavapäraseks ametiks? Vastus on kindel ei. Ma olen juba mitmeid aastaid, peamiselt meeste käest, kuulnud väiteid, et prostitutsiooni tuleks käsitleda lihtsalt ühe elukutsena. Ma olen korduvalt mõelnud, kuidas saaks selles valdkonnas kehtestada tööturгу reguleerivaid seadusi. Kuidas kohaldada siin seksuaalset ahistamist, koolitust ja täiendõpet, karjääri ja pensioniiga puudutavaid sätteid?

Porto Alegres toimunud sotsiaalfoorumil oli mul võimalus rääkida ühe Argentiina naisega, kes üritas luua prostituutide ametiühingut. "Alguses oli meil päris keeruline üldse mingile ühisele seisukohale jõuda," ütles ta ja jätkas: "See ei ole selline töö, mida me tegelikult tahaksime teha." Ning tõenäoliselt täpselt nii see ongi. Ükski inimene, hällist hauani, ei taha, et teda peetaks prostituudiks. Keegi ei taha näha oma sugulast selles "ametis".

Ometi kestavad vaidlused edasi. 1996. aastast kuni tänaseni ei ole ma näinud ühtegi selleteemalist ELi dokumenti, kus poleks eristatud "vabatahtlikku" ja "sunnitud" prostitutsiooni.

Sõna "sektöötaja" esineb rahvusvahelistes dokumentides üha sagedamini. Kõikjal maailmas investeeritakse raha kampaaniatesse, et hoiatada tüdrukuid seksitööstuse võrku langemise eest, samuti korraldatakse üksteise järel rahvusvahelisi

konverentse. Samas kulutatakse väga vähe raha ja mõttetööd sellele, et uurida prostitutsiooni nõudluse taga olevaid inimesi – kliente, mehi. Võrdlemisi tagasihoidlikke summasid eraldatakse nende naiste toetuseks, kes üritavad prostitutsiooniga lõpparvet teha. Veel vähem tehakse selliseid kulusi riikides, kus bordellid on seadustatud ning prostituute peetakse füüsilisest isikust ettevõtjaks.

Ükskord Rootsis toimunud debati ajal vaataks üks naine mind skeptiliselt ja pahvatas: "Sellest ostmist kriminaliseerivast seadusest pole naistele mitte mingit abi!" Tal oli täiesti õigus. See seadus keskendub ostjale. Parimal juhul hoiab see ära uute klientide tekke ning on seega heaks vahendiks, kuidas takistada uute seksimüüjate värbamist. Selleks et aidata juba prostitutsiooniga tegelevaid naisi, on vaja teistsuguseid meetmeid. Loodetavasti kajastub see arusaam edaspidi senisest paremini ka kohalike omavalitsuste eelarvetes.

Prostitutsiooni vastu ei tuleks võidelda moraalsuse ettekäändel, vaid pigem seetõttu, et seksuaalsus ei ole mõeldud müügiks ning teise inimese seksuaalsuse ekspluateerimine oma isiklikes huvides on lubamatu. Seksi tuleb võtta kui naudinguallikat, mida kasutatakse fantaasierikkalt ja pakutakse täiesti tasuta.

Tänapäeva orjakaubandus

1996. aastal Viinis toimunud konverentsil võeti inimkaubanduse teema esmakordselt ELi päevakorda. Konsultatsioonides vabaühenduste, tolli ja politseiga oli kindlaks tehtud, et igal aastal langes toonases 15 liikmesriigis mitut liiki inimkaubanduse ohvriks ligikaudu 500 000 inimest, peamiselt naised ja lapsed. Aastal 2004 on see arv juba 800 000.

Üsna kiiresti sai selgeks, et umbes 90% "müüdud" inimestest oli mõeldud seksituru, eeskätt pornograafia ja prostitutsiooni jaoks. Eelkõige puudutas see naised, kuid teatud määral ka lapsi ja noori mehi. Kahjuks räägib enamik ELi poliitikuid ja organisatsioone endiselt inimkaubandusest üldiselt, seostamata seda selle kaubanduse peamise eesmärgi, seksuaalse ekspluateerimisega.

Euroopa Liidus on päevavalgust näinud kaks neid teemasid käsitlevat raamdirektiivi. Neist esimeses kriminaliseeritakse "kõik ahela lülid" peale kliendi. See tähendab, et prostitutsioonile värbamine, prostitutsiooniga seotud transport ja ruumide väljaüürimine ning inimkaubanduse ohvrite müügiks väljapanek on kriminaalkuriteod, kuid nende käest seksi ostmine on lubatud. Teine direktiiv käsitleb ohvrite eest hoolitsemist. Lahendusena nähakse ette neile ajutiste elamislubade andmine, kuid seda tingimusel, et nad teevad ametiasutustega koostööd ning on valmis andma tunnistusi neid sellele teele sundinud inimeste, kaubitsejate, vastu ning elamisluba kehtib ainult kohtumenetluse läbiviimiseks vajaliku aja jooksul.

Samuti on Euroopa Liit nõustunud osalema mitmetes koostööprogrammides, mille vahendusel erinevad vabaühendused ja/või valitsusasutused saavad taotleda raha inimkaubanduse tõkestamiseks või teavitustööks, mis parimal juhul toetab prostitutsioonist lahkuda üritavaid naisi.

Üks suuremaid igat liiki inimkaubanduse vastase võitluse ees seisvaid ülesandeid on vähendada asjaomastes riikides vaesust nii rahvusvaheliste kui siseriiklike abinõudega. Teine suur ülesanne on nõudluse vähendamine. Vahendajate jaoks tähendab nõudlus ainult kasumit, käivet – raha.

Kuna enamik inimkaubanduse ohvritest ostetakse seksuaalse ekspluateerimise eesmärgil, olen viimastel aastatel

Euroopa Parlamendi liikmena pühendanud suure osa oma ajast selle ahela viimasele lülile, millest palju ei räägita, nimelt nõudluse probleemile ning sellel on palju erinevaid tahke.

Prostitutsioon ja inimkaubandus

1980ndatel käivitati kampaania rahvusvahelise lapsi kaitsva konventsiooni vastuvõtmiseks. Selle tulemuseks oli ÜRO lapse õiguste konventsioon (1989). Samal ajal toimusid maailmas geopoliitilised murrangud, mis muutsid riikide jõuvahekordi ning löid pinnase uute majanduslike ja poliitiliste liikumiste tekkeks. AIDS-i epideemia tõstis esiplaanile juba 19. sajandisse ulatuvad tervishoiuga seotud argumendid, millele tuginedes mõned valitsused ja vabaliikumised tegid üleskutseid seksitööstuse seadustamiseks.

1995. aastal Pekingis toimunud ÜRO naiste maailmakonverentsil vastu võetud tegevuskava oli esimene rahvusvahelise õiguse tekst, mis sisaldas selgeid tegevussuuniseid. Kuna selles määratleti "sundprostituutsioon" kui naiste vastu suunatud vägivald, tekkis ka selle vastandmõiste – nn vabatahtlik, naise enda otsusest tulenev prostituutsioon. Seega kandus tõendamiskohustus naiste ärakasutajatelt prostituutsioonis ohvritele endile, kes pidid nüüd tõendama, et nad tegutsesid sunni all. Sellest ajast on piirkondlikes ja rahvusvahelistes tekstides üha sagedamini hakatud tavapärase mõiste "prostituutsioonis ekspluateerimine" asemel kasutama mõistet "sundprostituutsioon". Seda tehakse näiteks raportites, mis esitatakse ÜRO spetsiaalsele naiste diskrimineerimise likvideerimise järelvalvekomiteele (CEDAW), samuti ÜRO eriraportööri raportites naiste vastu suunatud vägivalda kohta.

Lisaks on prostituutsiooni toetava lobitöö tegijad käivitanud kampaania inimkaubanduse ja prostituutsiooni teemade üksteisest lahutamiseks. 1997. aastal saatis Holland kui ELi toonane eesistujariik välja kutsed konverentsile, mille eesmärk oli võtta vastu Euroopa suunised naistega kauplemise vastu võitlemiseks. Samas ei lubatud vabaliikumiste foorumile neid prostituutsioonivastaseid ja feministlikke organisatsioone, mis ei olnud valmis piirduma sõnavõttudega ainult inimkaubanduse küsimustel, toomata välja selle seoseid prostituutsiooniga.

Sellest ajast peale on konverentsidel ja seminaridel järjekindlalt lähtunud põhimõttest, et inimkaubanduse teemalistes debattides prostituutsioonist ei räägita. Peamiselt põhjendatakse seda väitega, et prostituutsioon on vastuoluline probleem ja eri riikide

õigussüsteemid käsitlevad seda erinevalt, mistõttu prostitutsiooni ebaseaduslikkuses pole suudetud kokku leppida, samas kui inimkaubanduse küsimuses on kõik ühel meelel.

Kahetsusväärset leppisid paljud valitsused ja vabaühendused selle põhjendusega vastuvaidlematult. Selline inimkaubanduse ja prostitutsiooni teema lahutamine ilmneb näiteks Euroopa Liidu põhiõiguste hartas, mis on Nizza lepingule (detsember 2000) lisatud poliitilise deklaratsiooni preambuliks. Selles hartas ei ole prostitutsiooni üldse mainitud. Piiratud on deklaratsiooniga, et inimkaubandus on keelatud (artikkel 5).

1997. aastal avaldas organisatsioon *Anti-Slavery International* aruande, mille kohaselt prostitutsiooni mõistele tuleks rahvusvahelisel tasandil anda uus tähendus "seks töö". Aruandes öeldakse ekslikult, et 1949. aasta ÜRO konventsioon karistas prostitutsiooniga tegelevaid naisi. Hiljem on ka teised organisatsioonid, nt Rahvusvahelise Inimõiguste Komitee seadusandlik rühm, avaldanud arvamust, et naistel on seaduslik õigus ennast müüa ning sõlmida kolmandate isikute (ehk siis kupeldajate ja sutenõõridega) lepinguid "prostitutsioonis karjääri tegemiseks".

1998. aastal avaldas Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (ILO) aruande Kagu-Aasia seksisektori kohta ning soovitas selles suhtuda prostitutsiooni pragmaatiliselt ehk siis selle olemasolu tunnistada, seda reguleerida ja sellele makse kehtestada, et "hõlmata paljusid sellega seotud ahvatlevaid tegevusi". Kolm aastat hiljem tegi Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) Kagu-Aasia esindus üleskutse seksitööstuse legaliseerimiseks, kuna see aitaks tõkestada AIDS-i epideemia levikut.

Tasub mainida, et umbes 14% Tai rahvuslikust kogutoodangust pärineb Põhja-Euroopa turistide seas populaarsest seksitööstusest.

Sarnaseid ilminguid võib täheldada ka Euroopa Liidus. 1990ndate teisel poolel on nn Euroopa tasandil loodud mitmeid HIV/AIDS-i vastu võitlemise organisatsioone. Nad saavad maksudest rahastatavatest ELi programmidest üsnagi suuri toetussummasid, mida kasutatakse ELis ja mujal suurte seminaride korraldamiseks, et propageerida prostitutsiooni seadustamist kui vahendit haiguste leviku tõkestamiseks.

Suur ristiretk

Pöördugem tagasi ÜRO 1949. aasta konventsiooni juurde. Millest see välja kasvas ja millistel asjaoludel vastu võeti? ÜRO võttis inimkaubanduse ja teiste isikute prostitutsiooni eksploateerimise lõpetamise konventsiooni vastu 2. detsembril 1949, üks aasta pärast inimõiguste ülddeklaratsiooni, II maailmasõja järgses optimistliku lootuse õhkkonnas. 1949. aasta konventsioon sündis Inglismaal peetud abolitsionistlikust ja feministlikust võitlusest, mille algatas 1866. aastal selle eestvedaja Josephine Butler. Orjapidamine oli selleks ajaks enamikes Euroopa riikides juba keelustatud, kuid Josephine Butler pidas prostitutsiooni süsteemi moodsaks orjapidamise vormiks, mis ahistab naisi ja kahjustab inimsust üldiselt.

Enamikus Euroopa riikides kehtis Napoleon II ajal sisse viidud prostitutsiooni riikliku reguleerimise süsteem, mis sai peagi nimeks Prantsuse süsteem ning oli kehtestatud rahvatervise ja hügieeni nimel ning suguhaiguste vastu võitlemise ettekäändel.

Tegelikkuses aga põhines see regulatsioonisüsteem taolisele arusaamale ühiskonnast ja inimese seksuaalsusest, kus naised olid taandatud meeste naudingu abivahendiks. Süsteemi sujuva töötamise huvides loodi spetsiaalne kõlbluspolitse. Tänu sellele said kupeldajad ja kaubitsejad karistamatult tegutseda ning lisaks teenis riik bordellide maksustamisega lisaraha. Prostitutsiooni kaasatud naisi ähvardas vägivald, vabaduse piirangud ja tervisekontrollid, mida on kirjeldatud ka kui seksuaalset piinamist. Suguhaiguste vastased seadused lubasid teatud ametivõimudel, eriti Inglismaal, sundida prostitutsioonis kahtlustatavaid naisi arstlikule läbivaatusele või neid isegi vangistada.

Josephine Butler tundis vastikust selle sügava sotsiaalse ebavõrdsuse suhtes, mis tegi ohvriteks üha enam prostitutsiooni kaasatud naisi ja mida ta pidas seksuaalse diskrimineerimise äärmuslikuks vormiks, ning alustas enda sõnul "suurt ristiretke", et teha lõpp senisele prostitutsiooni regulatsioonisüsteemile. 1869. aastal kogus ta 120 allkirja sellekohasele manifestile, mispeale grupp arste palus tal alustada kampaaniat prostitutsiooni riikliku reguleerimise vastu. See liikumine levis peagi ülejäänud Euroopasse, Ameerika Ühendriikidesse ja kolooniatesse. See haaras kaasa nii usklikke kui ilmalikke inimesi. Liitumisega ühinesid

paljud ilmaliku humanismi põhimõtteid toetavad intellektuaalid, neist märkimisväärsimad Jean Jaures ja Victor Hugo. Prostitutsioonivastase võitlusega liitusid ka naiste emantsipatsiooni kampaania eestvõitlejad.

Josephine Butler rõhutas oma kirjutistes erilisel meeste rolli ja vastutust naiste ostmise ja kupeldamise eest. Ta süüdistas seadusandjaid topeltstandardites – ühed reeglid meeste, teised naiste jaoks. Meeste vastutus prostitutsiooni soodustamise eest ning prostitutsiooni põhjendamine Butleri sõnul meeste "vastupandamatu" seksuaaltungiga sattusid uuesti feministide kriitika alla 20. sajandi esimesel poolel.

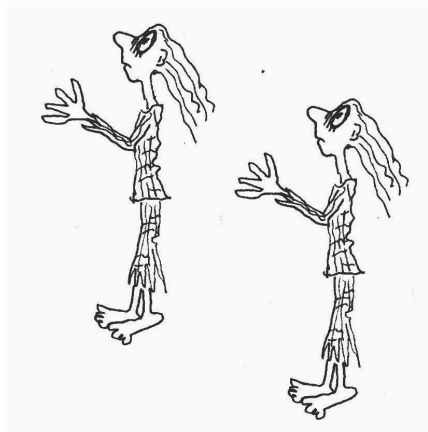
Prantsusmaal oli selle liikumise eestkõnelejaks Madame Avril de Sainte Croix, kes esitas 1919. aastal Rahvaste Liigale põhjendused, miks prostitutsioon tuleks keelustada. 1926. aastal Prantsuse abolitsionistlikule liikumisele aluse pannud Marcelle Legrand Falco algatas Prantsusmaal kampaania prostitutsiooni kaotamise, naistele kodanikuõiguste andmise ja naiste majandusliku võrdsuse nimel. Sel ajal asusid prostitutsiooni kaotamise eest võitlejate poolele ka suuremad inimõiguste ühendused, näiteks Inimõiguste Liiga. Abolitsionistlik liikumine tegi algusest peale valitsuste juures lobitööd prostitutsiooni regulatsioonisüsteemi kaotamiseks. Varakult oli selgeks saanud, et prostitutsiooni riiklik regulatsioon soodustab naistega kaubitsemist.

Pärast I maailmasõda moodustas Rahvaste Liiga 1919. aastal seirekomitee, mis pidi uurima naiste õigusi ja seksikaubandust. Valitsused ja valitsusvälised organisatsioonid esitasid aruandeid, mis käsitlesid korraga nii naiste töötasu, nende majanduslikku olukorda kui ka prostitutsiooni erinevates riikides. Tehti kindlaks prostitutsiooni, inimkaubanduse ja pornograafia vahelised seosed. Tolleaegsed komitee aruanded ning Rahvaste Liiga nõukogu ja assamblee resolutsioonid näitasid selgelt, et riikides, kus regulatsioonisüsteem oli kaotatud, vähenes naistega kaubitsemine ja suguhaigustesse haigestunute arv. Prantsusmaa puhul on märkimisväärne, et naistele valimisõiguse andmine langes kokku bordellide sulgemisega II maailmasõja järel.

80 aastat võitlust pole olnud asjata

1927. ja 1932. aastal algatas Rahvaste Liiga kaks suurt uuringut, mis tegid kindlaks, et bordellide olemasolu ja prostitutsiooni riiklik regulatsioon suurendasid nii riigisisest kui rahvusvahelist inimkaubandust. Neist uuringutest sündis idee koostada uus rahvusvaheline konventsioon inimkaubanduse ja prostitutsiooni mahasurumiseks. Konventsiooni hakati koostama 1937. aastal, kuid see töö ja II maailmasõja ajal pooleli. Lõpuks valmis konventsioon 2. detsembril 1949. aastal uue Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni egiidi all.

Konventsioon võtab ohvritelt töendamiskohustuse ning paneb selle prostitutsiooni ekspluateerijatele ja inimkaubitsejatele. See on oluline muutus, sest paljudel juhtudel püüavad kupeldajad, sutenöörid ja inimkaubitsejad vastutusest kõrvale hiilida väitega, et olid saanud ohvritelt nõusoleku. Samuti ütleb konventsioon, et prostitutsiooni ohvrid võivad osaleda mis tahes kohtumenetluses süüteo toimepanijate vastu.

See säte kehtib ka prostitutsiooni kaasatud välismaalastest naiste suhtes. Riigid ei saa prostitutsiooni reguleerida ega sundida prostitutsiooniga tegelevaid naisi ennast registreerima või administratiivsele kontrollile alluma. Seega ei ole riikidel võimalik muuta prostitutsiooni seaduslikuks ega seda ühelgi viisil reguleerida. See säte kaitseb naisi, kuna selles ei käsitleta neid õiguserikkujatena, keda tuleb administratiivselt, muu hulgas ka tervise huvides kontrollida. Samuti keelab see riikidel tunnustada prostitutsiooni elukutse ja majandusharuna või õigusliku regulatsiooni alla kuuluva tööna, sest tööõiguse alusel tuleks prostitutsiooni sel juhul administratiivselt tunnustada, kontrollida ja

reguleerida.

Konventsioon kutsub riike üles koguma teavet ja uurimistulemusi inimkaubanduse ja prostitutsiooni kohta. Selles rõhutatakse, et peamine nõue on inimkaubanduse ohvrite kaitsmine. Tuleb rakendada meetmeid, et inimkaubandust ja prostitutsiooni ennetada ning ohvraid normaalse elu juurde tagasi tuua.

Konventsiooni lepinguosalised on kohustatud teatama ÜRO peasekretärile oma riigis kehtivatest konventsiooniga seotud seadustest ja eeskirjadest ning samuti kõigist konventsiooni rakendamiseks võetavatest meetmetest. Peasekretär omalt poolt kohustub selliselt laekunud teabe regulaarselt avaldama. Samas ei ole mitmed 1949. aasta konventsioonile alla kirjutanud riigid selle sätetest kinni pidanud ning mõned on isegi muutnud oma seadusi selle põhimõtetele vastupidises suunas.

Oma 1996. aasta raportis naiste ja tüdrukutega kaubitsemise kohta märkis ÜRO peasekretär, et puudub nõuete täitmist järgiv organ, ning väljendas muret, et täidesaatva mehhanismi puudumine võib vähendada 1949. aasta konventsiooni mõjust.

Euroopa Liidus rõhutati seoses samal aastal toimunud Viini konverentsiga, et vaja oleks neid teemasid riigiti jälgivaid raportööre, kuid seni on liikmesriikidest ainult Rootsi ja Holland sellised isikud ametisse määranud. Prantsusmaa ratifitseeris 1949. aasta konventsiooni 1960. aastal ning on ainus riik, kus on moodustatud keskne teabe- ja uurimisasutus inimkaubanduse ja prostitutsiooni küsimustega tegelemiseks.

1949. a konventsiooni kasutati normatiivviitena nii 1979. a naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsiooni (CEDAW) 6. artikli kui ka 1989. a lapse õiguste konventsiooni sõnastamisel.

1998. aastal moodustati ajutine komisjon, mis pidi uurima konventsiooni rakendamist rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse valguses ning pakkuma välja uusi meetmeid inimeste, eriti naiste ja lastega kaubitsemise ennetamiseks, mahasurumiseks ja karistamiseks. Selle komisjoni töö võeti kokku 2000. aasta detsembris Palermos. Inimkaubanduse ärahoidmise protokoll ütleb, et prostitutsiooni eesmärgil inimestega kauplemine, mitte lihtsalt "sundprostitutsioon", on seksuaalse eksploateerimise põhiline vorm, kuigi inimkaubandust võidakse kasutada ka teistes eksploateerimise vormides nagu sunnitöö, orjapidamine, orjusega samaväärsed tavad

ja praktikad või organite eemaldamine.

CEDAW 6. artikkel sätestab, et osavõtvad riigid "rakendavad kõiki vastavaid meetmeid, kaasa arvatud seadusandlikke, et ära hoida igasugune naistega kauplemine ja naiste prostitutsiooni ekspluateerimine." Oluline on märkida, et CEDAW läheb 1949. aasta konventsioonist kaugemale selles osas, et nõuab "igasuguse" naistega kauplemise ja naiste prostitutsiooni ekspluateerimise ärahoidmist, tunnistades sellega inimkaubanduse ja seksuaalse ekspluateerimise uute vormide olemasolu.

1949. aasta konventsioon oli feministide ja humanistide poolt prostitutsiooni kaotamise nimel peetud 80 aasta pikkuse võitluse tulemus. Prostitutsiooni kaotamise eest võidelnud inimesed arvasid siis, et konventsioon paneb alguse uuele suhtumisele prostitutsiooni, ning uskusid, et tagasilanguse ohtu ei ole. Feministid leidsid endale uusi tegevusvaldkondi, hakates nõudma naistele võrdseid õigusi isiklikus, poliitilises ja majanduslikus sfääris, rõhutades naiste enesemääramisõigust, seksuaalset iseseisvust, õigust mitte olla abielus vastu tahtmist ning õigust kasutada rasestumisvastaseid vahendeid ja teha aborti.

Uue naisliikumise triumf

Siis ilmus taas lagedale teatud 19. sajandi autorite poolt kirjeldatud ja 20. sajandi filmides korduv romantiline kujutus prostituudist. Prostitutsiooniga tegelevaid naised muutusid sümboliks, kes kehastasid mässumeelsust, alistumatust, ise oma seksuaalsuse üle otsustamist ning vastuseisu moraliseerivale ja tagurlikule korrale. Prostitutsiooni struktuuri ei käsitletud enam kriitiliselt ning seksitööstuse ja selles tegutsevate kupeldajate, ostjate ja bordellide roll praktiliselt unustati. Tähelepanu keskendus fantaasiakujutelmale prostituudist kui "vabast naisest", kes omab meeste üle võimu, kuna küsib tasu oma kehale ligipääsu eest (sellele vastandus abielunaine, keda peeti mehe "orjaks" ning kelle keha ei kuulunud väidetavalt talle endale). Seksuaalse vabaduse nimel räägiti nüüd õigusest oma keha müüa, aga unustati õigus mitte olla seksuaalselt ekspluateeritud ja õigus prostitutsioonist vabaneda. See on seksitööstuse lähtekoht ning teatud riigid, näiteks Holland, hakkasid õigustama naiste ekspluateerimist seksiaäris feministliku viitega "enesemääramisele".

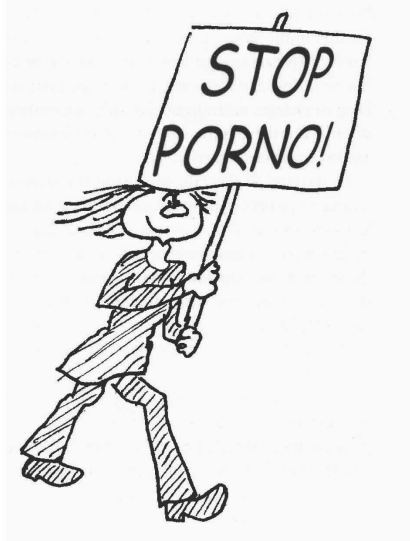
1979. aasta naiste diskrimineerimise likvideerimise konventsioon oli oluline samm selles suunas, et tunnustada naiste õigust mitte olla seksuaalselt ekspluateeritud. Samal aastal andis Kathleen Barry uut hoogu võitlusele prostitutsiooni kaotamise ja naiste õiguste eest, avaldades raamatu "Naiste seksuaalne orjus", ning 1998. aastal asutas ta koos Dorchan Leidholdtiga koalitsiooni naistega kauplemise vastu.

1980ndatel ja 1990ndatel hakkasid mitmed endised prostituudid avalikult sõna võtma ja prostitutsiooni süsteemi hukka mõistma. Lisaks prostitutsiooni poolt naistele tekitatava kahju paljastamisele tõid need avaldused esile ka "ostja" rolli prostitutsiooni järele nõudluse tekitamisel, rõhutades, et ostja on prostitutsiooni süsteemi lahutamatu osa. Uus feministlik prostitutsiooni kaotamist nõudev kampaania käsitles uusi seksuaalse ekspluateerimise vorme, sh seksiturism ja kataloogist pruudi tellimine, samuti prostitutsiooni erinevaid vorme maailma erinevates osades.

Rootsi feministide jõupingutuste ja nende poolt 1980ndatel korraldatud naiste vastu suunatud vägivallaga võitlemise kampaania mõjul võeti Rootsis vastu uus seadus, mis kriminaliseeris

"seksiteenuste" ostmise. See 1999. aasta jaanuaris Rootsi uue naistevastast vägivalda käsitleva seadustepaketi osana jõustunud säte märgib ajaloos esimest korda, kui riik on tunnistanud seksi ostmise kuriteoks. Klient, kelleks on tavaliselt mees, on siin esile tõstetud ja kriminaliseeritud. Nõudluse probleemile on püütud leida tegelik lahendus. Rahvusvahelises plaanis sündis see seadus õigel ajal. Seni oli seksitööstus toimuvatest muutustest ainult võitnud, vähemalt Euroopas.

Euroopa Parlamendi uue liikmena avanes mul 1996. aastal võimalus kirjutada naiste õiguste komisjoni nimel aruanne, mille lõpptulemuseks oli kampaania "nulltolerants naistevastase vägivalla suhtes". Komisjonil kulus mitu koosolekut ainult selleks, et lisada raportisse tõdemus, mille kohaselt seksiga seotud vägivalla puhul on üldjuhul tegemist meeste vägivallaga naiste vastu. Paljud komisjoni kuulunud naised ei olnud algul nõus vägistamise, pornograafia ja prostitutsiooni mainimisega. Selle asemel eelistasid nad rääkida käekotivargustest ja ööklubides esinevast vägivallast. Ma kohtasin tugevat vastuseisu. Plenaaristungil isegi naerdi minu üle avalikult, kui ma palusin nende tuge, et nad õhutaks liikmesriikide valitsusi karistama prostituutide ostjaid ning ootuspäraselt hääletas enamus "vabatahtliku" ja "sunnitud" prostitutsiooni eristuse sissejätmise poolt.

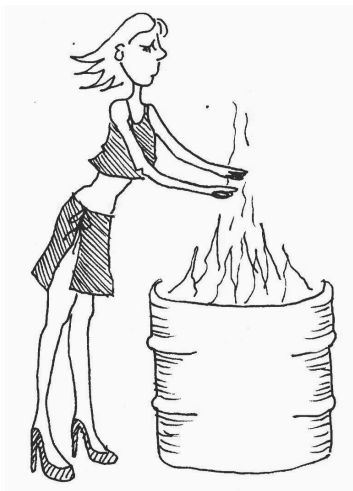
Oma kogemuste põhjal võin öelda, et Hollandist pärit liikmed tegid kõige järjekindlamalt kõige veidramaid ettepanekuid. Arutelude käigus sain teada, et Hollandi vanglasüsteemis on endiselt võimalus korraldada pikaajaliselt vangis viibinutele enne vabanemist seksuaalvahekord nn "amatsoonidega". See peaks aitama neil õppida enne ühiskonda naasmist taas loomulikult naistega suhtlema.

Hiljem olen oma Stockholmi kodus näinud telerist mitmeid uhkeid saateid Amsterdami punaste laternate rajooni kohta. *Discovery Channel* on teinud külastajatele ekskursioone Hollandi bordellidesse ning Taani telesaade "Bordellikuninga tüdrukud" oli eetris väga pikka aega.

Holland on vastu tänavaprostitutsioonile, kuid teised prostitutsiooni vormid on seadustatud, reguleeritud ja maksustatud. Väidetavalt on selle sammuga tahetud vältida prostituutide häbimärgistamist. Ometi on nii ebaseaduslik kui seaduslik prostitutsioon pidevalt kasvanud. Ühelt poolt muutub prostitutsioon nii igapäevaelu normaalseks osaks. Milline naaber või kasvõi politseiametnik vaevuks kontrollima, kas kõrvalmajas asuv bordell ikka on registreeritud või mitte? Teiselt poolt ei ole seadusliku prostitutsiooniga tegelemine enam nii ahvatlev. Vaja on maksta üüri, arst, kellega tuleb konsulteerida kaks korda nädalas, oskab samuti raha küsida, ning "kõrge riskiga elukutse" eest tuleb maksta suurt kindlustusmaksu. Tihtipeale on vaja maksta ka kõrvalisele isikule, kes kaitseks vajaduse korral halbade klientide eest.

Vaatamata juttudele häbimärgistamise kaotamisest, ei räägi keegi, et ootab oma lastelt või sugulaselt karjääritegemist prostitutsioonis. Ainus inimene, kes kõigi nende debattiaastate jooksul on mulle väljendanud natuke teistsugust arvamust, oli kupeldaja, kellelt küsiti, mida ta ütleks oma tütrele, kui see peaks selle elukutse valima. Tema vastus oli, et ta ei soovita teha seda tööd kauem kui ühe aasta. Pikema aja jooksul võiks ta juba väsida, ennast ära vaevata.

Seksitööstuse laienemine

See on koht, kus tuleb mängu inimkaubandus. Klient tahab saada uut ja värsket kaupa ning sellel turul on kliendil alati õigus. Kui ta ei tea täpselt, mida ta tahab, pakub pornotööstus talle uusi visuaalseid stiimuleid. Pornograafia tootmine on tänapäeval miljardiäri, mis on kõikjal maailmas võtnud lugematuid vorme. On hästi teada, et see seksitööstuse haru oli üks tugevamaid interneti arengut kannustanud jõude. Võimalus teha tehinguid veebi vahendusel vastas siht-

grupis olevate klientide vajadusele diskreetsuse ja turvalisuse järele kaupade eest maksmisel. Aastal 2001 kulutasid Euroopa internetikasutajad internetis kokku 252 miljonit Inglise naela, millest 70% kulus erinevatele pornosaitidele.

Pornograafia on sageli seksistlik, toetab järgalt stereotüüpset lähenemist sugupooltele ning esindab sügavalt konservatiivset, et mitte öelda täiesti ekslikku, arusaama naiste ja meeste seksuaalsusest. Tihti võib leida materjali, mis alandab teatud rahvusgruppe või on lihtsalt rassistlik. Võimu ja rõhumise seostamine seksuaalsusega on tõhus moodus, kuidas meile kõigile meenutada, kes ühiskonda valitseb.

Pornoettevõtted toodavad kõikvõimalikku materjali, alates tavalistest filmidest ja ajakirjadest kuni DVD- ja CD-plaatideni, kus vaataja saab aktiivselt tegevusse sekkuda ja selle kulgu mõjutada. Internet on suurepärane vahend selleks, et kujutada nähtusi, mille levitamine on enamikus riikides keelatud. Võimalused näha "ebanormaalselt" seksi on järsult suurenenud ning aastatel 1997-98 Norra politseikolledži poolt läbi viidud uurimuse kohaselt on oluliselt kasvanud vägivallega seotud pornograafia hulk. Sellises pornograafias näidatakse:

- rusika surumist tuppe,
- piinamis- ja sidumisstseene,
- näideldud vägistamist,
- lastepornot ehk seksuaalseid kallaletunge lastele,
- nekrofiiliat ja surnukehadel seksuaalses kontekstis toime pandavaid tegevusi,
- mõrva ja surnukehade tükeldamist seksuaalses kontekstis,
- sõjaga seotud katastroofe (seksilehtedel),
- loomapornot, sodoomiat või suguakte inimeste ja loomade vahel,
- väljaheiteid, rooja ja uriini seksuaalses kontekstis,
- vigastatud ja surnud looteid seksuaalses kontekstis.

Sel moel toimub vägivallaga normaliseerumise protsess, mille mõjul me hakkame pidama vägivalda seksi normaalseks osaks.

Pornograafia populariseerimiseks on loodud uusi veebisaite, mis kujutavad pornograafiat kui stiilset ja puhast meelelahutust haritud ja trenditeadlikule mehele.

Private Media Group Inc (Rootsi) ja Beate Uhse AG (Saksamaa) on kaks suurt pornoettevõtet, mis on noteeritud vastavalt Nasdaq'i ja Frankfurdi börsi nimekirjas. Neist esimese omanik on Bert Milton. Teise ettevõtte suurim osanik on praegu Consipio Holding, mille omanik on kinnisvarataustaga Gerard Cok, kes Hollandi meedia andmetel on üks sealseid rikkamaid ärimehi. Consipio Holding on andnud Private Media kontsernile ka mitmeid suuri laene.

Veel üks näide börsil noteeritud seksitööstusettevõttest on Austraalias Melbourne'is asuv bordell *The Daily Planet*. Juba 1991. aastal omistas osariigivalitsus sellele bordellile Victoria turismiauhinna.

Pornotööstuses tegutsevad ettevõtted püüavad nüüd oma turuosa veelgi suurendada mobiilsidevõrkude abil. 3G tehnoloogia võimaldab mobiiltelefoniga pilte saata ja vastu võtta, kuid paljude mobiilsideoperaatorite jaoks on 3G võrkude ehitamine ja litsentside saamine olnud väga kulukas. Seetõttu püüab suurem osa Euroopa operaatoritest sõlmida lepinguid pornootootjatega, et teenida tulu pornograafilise materjali pakkumiselt. Üks selline näide on maailma suurusel teine mobiilsideoperaator, Briti Vodafone, mis hakkas pornot pakkuma 2003. aasta lõpul. Sama teevad ka Hutchinson 3G (tuntud ka sümboli "3" järgi), Virgin ja Telecom.

Pornot toodavad teiste hulgas Private Media Group, Playboy, Myfair, Escort, Men Only, Club International ja Men's World. Uuringufirma Visiongain arvutuste kohaselt on nende aastakäive 4 miljardit USA dollarit. Pornograafia levitajad loodavad, et mobiilsus suurendab impulsstostude hulka.

Kommertstelejaamad kasutavad üksteisega konkureerides ära erinevate riikide õigussüsteemide erinevusi. Nad toodavad ja edastavad pornograafiat meenutavaid saateid, luues prostitutsioonist klantspildi. Mõnikord toodavad neid saateid pornograafia loojad ise, andes sellega loomulikult pornograafiale rohkem eluõigust. Pornograafiast saab "meelelahutus".

Pigem reegel kui erand on see, et ELi liikmesriikide hotellid pakuvad tasulisi telekanaleid, mis näitavad pornofilme. Kodukasutajale mõeldud tasulised kanalid toimivad umbes sarnaselt. Võimalik on tellida "perepakette", mis sisaldavad ka pornot. Lastekaitsemiseks (nii nad väidavad) on tavaliselt olemas küll võimalus pakutavaid saateid kodeerida, kuid tänapäeval on juba võimatu kedagi kaitsta seksitööstuse poolt levitatavate sõnumite eest. Pornograafia ülesanne on kutsuda nii noori kui vanu pakutavast kaubast osa saama. Üha selgemaks saab, et meediaväljaannete meelest koosneb avalikkus eelkõige seksuaalsetest olenditest.

Ma keskendusin sellele teemale oma viimases Euroopa Parlamendi liikmena koostatud omaalgatuslikus aruandes "Seksitööstuse mõju liidus". Naiste õiguste komisjonil kulus selle aruande koostamise heakskiitmiseks neli aastat. Kui see oli valmis, lükati selle vormikohase läbivaatamise kuupäeva korduvalt edasi, sest erinevad parlamendifraktsioonid ei suutnud kokku leppida, kas see tuleks kohe prügikorvi heita või on tegemist tõepoolest kasuliku aruandega, mis võib käsitleda mõningaid poliitiliste vahenditega lahendatavaid probleeme.

Ma olen veendunud, et kõik seksitööstuse harud on naistele, lastele ja meestele süvenevalt kahjulikud. Me teame, et see tööstus tekitab pideva nõudluse uute ja valdavalt noorte kehade järele, mida koheldakse ilma vähimagi tähelepanuta inimese isiksusele. Me teame, et see tööstus aitab ise kaasa nõudluse kasvule ning sellega koos ühtlasi seksuaalse ekspluateerimise eesmärgil inimestega kaubitsemisele. Inimese ja poliitikuna, kelle käsutuses on suuremad võimalused nende probleemide lahendusettepanekute tegemiseks, pean ma oma kohuseks seda teha.

Seksitööstusele ja selle klientidele on jäetud liiga palju manööverdamisruumi üldises arutelus kuid veelgi enam tegelikus elus. Sarnaselt paljude teistega kasutab ka see tööstusharu ELi kontekstis, teistes riikides ja ülemaailmsel foorumitel survegruppe.

Kui me tahame praegust tendentsi muuta, peame lähitulevikus tähelepanelikult jälgima siseturul teenuste vaba liikumise eest vastutava ELi voliniku välja antavaid rohelisi raamatuid ja direktiive. Valitseb tõsine oht, et ühes riigis seaduslikuks tunnistatud teenuseid ei ole võimalik teises siseturu riigis keelustada. Kui sel teemal peaks tekkima vaidlus, langetab lõpliku otsuse Euroopa Kohus.

2001. aasta novembris on Euroopa Kohus võtnud vastu otsuse kahe, vastavalt Poolast ja Tšehhi Vabariigist pärit naise kohta. Nende soov oli alustada Hollandis prostituutidena äritegevust, kuid Hollandi ametivõimud ei andnud neile luba. Samas ei olnud Euroopa Kohtu seisukoha järgi ametivõimudel mingit õigust nende avaldust tagasi lükata, sest mõlemad riigid olid sõlminud ELiga assotsiatsioonilepingu ning pealegi käsitletakse Hollandi seadustes legaalseid prostituute ettevõtjatena. Rootslase kõrvadele kõlab see absurdsest, kuid ometi võime just seda oodata, kui me ei ole valvel. ELi õigusaktid on riiklike õigusaktide suhtes ülimuslikud.

Samuti peame nõudma, et erinevate ekspertrühmade liikmete valiku kohta avaldataks kogu teave ning see protsess oleks läbipaistev. Aasta eest moodustati 21-st nn eksperdist koosnev rühm, mille ülesanne oli koostada ülevaade pornograafia, prostitutsiooni ja seksuaalse eksploateerimise eesmärgiga inimkaubanduse valdkonnast. Aja jooksul kadusid nende töö päevakorrast kaks esimest teemat, nimelt pornograafia ja prostitutsioon. Nende ülesannet kitsendati nii, et nad pakuksid välja meetmeid ainult seksuaalse eksploateerimise eesmärgil toimuva inimkaubanduse küsimuses. Rühma esimese aruande valmimisajaks on kavandatud 2004. aasta juuli – aeg, mil parlamendi istungeid ei toimu. Pärast suuri pingutusi õnnestus mul teada saada nende ekspertide nimed. Neist kuus on oma riikide valitsuste poolt määratud ametnikud. Ülejäänud on tulnud väga erinevatest vabaühendustest. Kui ma tahtsin teada saada, millist poliitikat need organisatsioonid ajavad ja kuidas oma tegevusi rahastavad, öeldi mulle, et komisjoni ametnike võimuses ei ole seda välja uurida. Puhthüpeteiliselt on võimalik, et praktiliselt kogu ekspertrühm

koosneb prostitutsiooni pooldavatest lobitöötajatest.
Puhthüpoteetiliselt võivad nad esindada isegi organiseeritud
kuritegevust.

Prostitutsioon on vägivald naiste vastu

Aastal 594 eKr kehtestas Solon Ateenas seadused "riigi ja perekonna kaitseks". Vabale meeskodanikule anti nii abiellumise eel kui järel täielik seksuaalne vabadus, samas kui naiskodanikult nõuti enne abieliu neitsilikust ning hiljem täielikku truudust oma abikaasale. Seaduste täitmise tagamiseks moodustati spetsiaalne korrakaitseüksus. Naissoost orje, sõjavange ja ilma perekonnata naise, samuti võõramaalasi kasutati prostitutsiooniks. Nad olid jagatud erinevatesse kategooriatesse, neil olid spetsiaalsed järelevaatajad ning nende tulud maksustati. Paljud neist pidasid prostitutsiooni elukutseks. Minu arvamus on, et maailma kõige vanem elukutse on siiski ämmaemand ning prostitutsiooni tuleb käsitleda naistevastase vägivallana.

Kui me jätkame seda traditsiooni, mille kohaselt mehed võivad võtta endale õiguse naiste kehasid osta, peame ühtlasi leppima sellega, et igal aastal veetakse seksuaalse ekspluateerimise eesmärgil üle riigipiiride miljoneid naise ja lapsi. Sel juhul peame leppima ka sellega, et nende hulka võivad sattuda ka meie enda tütre, pojad või teised lähedased. Prostitutsiooni ja seksuaalse ekspluateerimise hukkamõistmine ei tähenda sellesse kaasatud naiste hukkamõistmist. Sõnad "moraalne" ja "amoraalne" viitavad tagurlikule ja repressiivsele maailmavaatele. Ent kas on tagurlik nõuda ekspluateerijate, kupeldajate ja kõigi prostitutsiooni kasutajate vastutusele võtmist? Tänapäeva tegelikuks moraaliks on vabaduse maski taha peitunud topeltstandardid, mida soodustab seksitööstuse riiklik reguleerimine ja seadustamine. Iga parlament, mis taolise seaduse vastu võtab, asetab oma riigi kupeldaja ning seetõttu ühtlasi topeltstandardite peamise kaitsja rolli.

Mõelgem lõpetuseks järgmistele 1875. aastal kirja pandud Josephine Butleri sõnadele: "Röövimine ja tapmine on alati olemas olnud, kuid üheski ühiskonnas pole tekkinud mõtet, et, kuna me ei suuda röövimist ja tapmist välja juurida, lepime siis parem kokku kindlad eeskirjad ja kontrolli, millele nad peavad alluma, nii et seadusega oleks kindlaks määratud näiteks see, millistes kohtades, millistel aegadel ja millistel tingimustel tohib varastada ja tappa."

Brüssel, 13. aprill 2004, Marianne Eriksson

Prostitutsiooni käsitlev seadusandlus ELi liikmesriikides 2008. aastal¹

Austria

1998. aastal läbi viidud reform annab kõigile füüsilisest isikust ettevõtjatele, kaasa arvatud prostitutsiooniga tegelevatele naistele, ligipääsu sotsiaalkindlustussüsteemile. Ometi väldivad prostitutsiooniga tegelevad naised praktikas enda registreerimist maksuametis. Sellegipoolest on registreerimine ja kord nädalas toimuv arstlik kontroll kohustuslikud. Erinevates liidumaades kehtivad erinevad reeglid selle kohta, kus ja millal prostitutsioon ja bordellid on lubatud. Kupeldamine on keelatud.

Belgia

Kupeldamine on keelatud, samuti teise isiku ebamoraalsest sissetulekust elatamine. Alates 1995. aastast on lubatud üürida ruume prostitutsiooniks, kui prostituudina tegutsevad naised ei teeni "ebatavalisi kasumeid". Prostitutsioon on lubatud tingimusel, et seksuaalteenuste avalik pakkumine ei häiri avalikku korda.

Bulgaaria

Kupeldamine on karistatav, samuti on karistatav alla 14-aastase prostitutsioonile kaasaaitamine. Oletatakse, et kuni 70% prostituutidest Bulgaarias on alaealised. Prostitutsiooni reguleerimist on arutatud, kuid loobutud. Bulgaaria on üks peamisi naistega kaubitsemise lähteriike Euroopas.

Eesti

Karistatav on alaealise prostitutsioonile kallutamine, alaealise ja täisealise prostitutsioonile kaasaaitamine (st vahendamine, ruumi andmine või muul viisil isiku prostitutsioonile kaasaaitamine). Alates novembrist 2008 on keelatud sugulise kire rahuldamiseks pakutavate teenuste, sh prostitutsiooni reklaam.

¹ Originaalteoses oli info toodud seisuga 2003, andmeid on täpsustatud ja lisatud uued liikmesriigid. Andmed ei ole täielikud, siin on toodud ainult peamised suundumused.

Hispaania

Kupeldamine ja prostitutsioon ei ole ebaseaduslikud, kuid seadus ei luba sundida kedagi prostituudina töötama või isiku "ohustatud" olukorda ära kasutades panna teda prostituudina tööle. Mõnedes Hispaania osades, nt Baskimaal ja Kataloonias, on bordellid keelatud.

Holland

2000. aasta oktoobris tühistati aastast 1911 kehtinud bordellide keeld. 2001. aasta jaanuaris võrdustati prostitutsioon kõigi teiste ametitega. 18-aastane võib hakata prostituudiks ja osaleda *hardcore* pornofilmis, 16-aastane võib osaleda *softporn* filmis ja kasutada prostituudi teenuseid. Prostitutsiooniga tegelevatel naistel on õigus sanitaarsetele töötingimustele, eraldi puhkealale ja korraldatud turvateenusele. Neil on vaja tegevusluba ning nad peavad maksma makse. Sunnita prostitutsiooniga tegelevate naiste ekspluateerimine ei ole enam kriminaalkuritegu. Ebaseaduslik on prostitutsioonile sundimine ja kupeldamine. Pärast juhtumit, kus üks tööhõiveagentuur pakkus tööd otsivale naisele prostituudi ametit, teatas sotsiaalministeerium, et prostituudina töötamise kuulutuste väljapanek tööhõivekeskustes on lubatud, kuid keskuste töötajad ei tohi sellist tööd tööotsijale aktiivselt pakkuda.

Iirimaa

Kupeldamine, bordellid, ja prostitutsiooni pealetükkiv pakkumine on keelatud. Seksuaalteenuste müük ja seksi ostmine alaealistelt on ebaseaduslikud, samuti teise isiku prostitutsiooniga teenitud raha toel elamine.

Itaalia

Tänapäevani kehtiva 1958. aastast pärit seaduse kohaselt on bordellipidamine ja kupeldamine ebaseaduslik, aga prostitutsioon mitte, kuigi mitmetes linnades on tänavaprostitutsioon keelatud. Veronas ja Paduas on karistatav avalikus kohas prostitutsiooni ostmine. Seksiosstjat saab karistada ka siis, kui ta ostab alaealiselt. Lapse prostitutsioonis ekspluateerimist nimetatakse moodsa orjanduse vormiks.

Kreeka

Prostitutsioon on reguleeritud. Bordelle võib pidada ainult riigi loal. Kes on end registreerinud, peab kohustuslikud korras 2 korda nädalas arstlikus kontrollis käima. Enamik naisi siiski ei registreeri ega oma seetõttu tervisekindlustust. Seoses 2004. aasta Ateena olümpiamängudega arutati eelnõu, mis oleks lubanud neil tegutseda senisest lähemal avalikele asutustele nagu koolid, kirikud ja lasteaiad, kuid Kreeka valitsus otsustas 2003. aasta detsembris selle menetlemisest loobuda. Praegu ei tohi bordell asuda neile asutustele lähemal kui 200 meetrit.

Küpros

Ametlikult on igasugune prostitutsioon ja bordellipidamine keelatud, kuid naistega kaubitsemine toimub väga aktiivselt ja välismaa naisi tuuakse „meelelahutaja“ tööviisadega massiliselt sisse prostitueerima. Karistatav on mh teise isiku prostitutsiooniga teenitud raha toel elamine ja isiku seksuaalseks eksploatamiseks teise riiki viimine.

Leedu

Karistatavad on nii prostitueerimine, seksioist kui kupeldamine. Keelatud on ka teise isiku prostitutsioonile kallutamine, eraldi paragrahv on pettuse, vägivalda, majandusliku sõltuvussuhte abil prostitutsioonile kallutamine. Plaanis on prostitueerivate isikute karistamisest loobuda.

Luksemburg

Kupeldamine ja bordellid on keelatud. Seksi ostmise alla 18-aastastelt isikutelt on ebaseaduslik, aga prostitutsioon ise ei ole kriminaalkuritegu.

Läti

Prostitutsiooniga tegelemine on reguleeritud – prostituutidel peavad olema tervisekaardid ja nad peavad olema registreeritud. Vähesed on seda teinud. Spetsiaalne kombluspolitsei kontrollib naisi. Plaanis on olnud seksioistu keelustamine avalikus kohas, st ükskõik kus mujal kui prostituudi kodus.

Malta

Prostitutsioon ei ole keelatud, kui seda korraldatakse silmatorkamatult, raskesti ligipääsetavas kohas. Prostitutsioonile ahvatlemine ja tänavaprostitutsioon on keelatud. Alaeliste prostitutsiooniga seoses on mitmeid paragrahve, eraldi sätestatud on pereliikme või alaealise abikaasa prostitutsioonile kallutamise keeld.

Poola

Prostitutsioonile sundimine on karistatav, samuti prostitutsioonile kaasaaitamine majandusliku kasu eesmärgil ning teise isiku prostitutsiooniga teenitud raha toel elamine. Isiku seksuaalseks ekspluateerimiseks teise riiki viimine ning lapse prostitutsioonile kallutamine jms on keelatud.

Portugal

Oma keha müümine ei ole karistatav süütegu, kuid teiste ekspluateerimine ja prostitutsioonile kaasa aitamine on. Prostitutsiooni peetakse küll sündsuse ja moraali vastaseks tegevuseks, kuid seda siiski sallitakse. Seadus käsitleb ainult naiste prostitutsiooni. Meeste prostitutsioonist ei räägita ning meeste ekspluateerimine ei ole kriminaalkuritegu.

Prantsusmaa

"Aktiivne prostitutsioon" on kriminaalkuritegu. Seadust karmistati 2003. aastal, kuid see keskendub ainult müüjatele. Prostitutsiooni sallitakse seni, kuni see ei häiri avalikku korda, mistõttu see peab jääma kindlate kvartalite piiresse. Karistatakse teise isiku poolt ebamoraalsel viisil saadud raha toel elamist. Seksist alla 18-aastastelt isikutelt on karistatav.

Rumeenia

Prostitutsioon on illegaalne, kuid laialtlevinud, ja Rumeenia on üks naistega kaubitsemise peamisi lähteriike Euroopas. 2007 esitati plaan prostitutsiooni legaliseerimiseks, kuid sellest loobuti kodanikuühiskonna tugeva vastuseisu tõttu.

Saksamaa

Prostitutsioon on seaduslik, aga kõigis liidumaades peale Berliini on teatud piirkonnad, näiteks koolide ja lasteaedade läheduses, kus

prostitutsioon on keelatud. 2002. aastal jõustunud seadus annab bordellis või vabakutselisena tegutsevale isikule õiguse liituda sotsiaalkindlustussüsteemiga ning saada haigus- ja töötushüvitist ning pensioni. Enamik naisi seda teinud ei ole, ka seaduslikult töötada soovijate sissetulek ei ole piisavalt hea. Tööhõiveagentuurides reklaamitakse aeg-ajalt prostituudina töötamise võimalusi. Elamisloata ja tööloata ei tohi prostitueerida, prostitueerimisega vahele jäänud välismaalased enamasti deporteeritakse.

Slovakkia

Prostitutsioon ei ole keelatud, kuid mõned omavalitsused siiski karistavad prostitute. Kupeldamine on keelatud kogu riigis. Alla 18-aastase prostitutsioonile kallutamine on keelatud, suurte tulude teenimine prostitutsioonist ja teiste isikute prostitutsioonist kasusaamine samuti.

Sloveenia

Teise isiku prostitutsioonis ekspluateerimine on keelatud, samuti prostitutsioonile kallutamine, kupeldamine, vägivallaga kallutamise ja sunni kohta on eraldi sätted.

Soome

Prostitutsioon ei ole karistatav süütegu, kuid kohalikul omavalitsusel on õigus keelustada oma määrusega tänavaprostitutsioon. Alates 1999. aastast on prostitutsioon avalikes kohtades keelatud. Keelatud on seksist alla 18-aastaselt, inimkaubanduse või kupeldamise ohvrilt.

Suurbritannia

Prostitutsioon ise ei ole ebaseaduslik, kui prostitutsiooniga tegelev naine tegutseb iseseisvalt ega häiri avalikku korda. Küll aga on kuritegu inimest prostitutsiooniga tegelema panna, seda reklaamida ja bordelli pidada. Korduvalt prostitutsiooni piirkondades seksi ostmise katselt tabatud mehi võidakse trahvida.

Taani

Alates 1999. aasta juulist ei ole seksi ostmine ega müümine karistatav süütegu, kui tegemist pole alla 18-aastasega. Varem oli

prostitutsioon lubatud ainult lisasissetuleku teenimiseks, kuid 1998. aastal jõustus seadus, mis lubas inimesel saada kogu oma sissetuleku seksi müügist. Alla 21-aastase õhutamise prostitutsioonile või aitamine prostitutsiooniga tegeleda, samuti alla 21-aastase aitamine välisriiki prostituudiks on karistatavad. Kupeldamine on keelatud.

Tsehi

Karistatav on prostitutsioonile kallutamine, sunni, vägivalda, sõltuvuse ärakasutamise abil, samuti prostitutsiooni vahendamine. Kohalikel omavalitsustel on õigus oma reegleid seada prostitueerimisele. Prostitutsioon on väga nähtav, eriti pealinnas ja piiriäärsetel aladel. Prostitutsiooni üleriigiliseks reguleerimiseks on tehtud ettepanekuid, kuid need ei ole parlamendi heakskiitu saanud.

Ungari

Prostitutsiooni edendamine, prostitutsioonile kallutamine, ruumide üürimine prostitutsiooniks, bordellipidamine on karistatavad. Karistatav on ka teise isiku prostitutsiooniga saadud sissetulekutest osaliselt või täielikult elatamine. Prostitueerimine karistatav ei ole ja kohalikel omavalitsustel on õigus määrata piirkondi, kus tohib prostitueerida.

Rootsi seadusandlus

1999. a jaanuarist on keelatud seksuaalteenuste ostmine ja nende ostmise katse. Prostitutsiooni nähakse osana naistevastasest vägivallast ning naiste ja meeste ebavõrdset suhet näitava ilminguna. See on kuritegu põhiliste inimõiguste vastu. Seadus on osa suuremast naistevastasest vägivalda käsitlevast seaduste paketist.

Seksuaalteenuste ostmist keelustav seadus (1998:408)

Isikule, kes hangib tasu eest osutatavaid juhuslikke seksuaalsuhteid, määratakse seksuaalteenuse ostmise eest karistuseks rahaträhv või kuni kuue kuu pikkune vabadusekaotus, kui toime pandud tegu ei kuulu karistamisele Rootsi karistusseadustiku alusel. Seksuaalteenuste ostmise katse on karistatav Rootsi karistusseadustiku 23. peatüki alusel.

Kupeldamist keelustav seadus (1998:393)

Isikule, kes aitab kaasa isiku osalemisele tasu eest osutatavates juhuslikes seksuaalsuhetes või kasutab sellist osalemist õigusvastaselt ära, määratakse kupeldamise eest karistuseks kuni nelja aasta pikkune vabadusekaotus.

Kui ruumide kasutamise õigust omav isik on andnud teisele isikule õiguse neid ruume kasutada ning, saades seejärel teada, et ruume kasutatakse osaliselt või olulisel määral tasu eest juhuslike seksuaalsuhete osutamiseks, ning ei astu mõistlikke samme ruumide kasutusõiguse tühistamiseks ja tegevus ruumides jätkub või algab uuesti, loetakse, et ta on sellele tegevusele kaasa aidanud ning ta võetakse kriminaalvastutusele esimese lõike alusel.

Kui esimeses või teises lõikes nimetatud kuritegu loetakse rängaks kuriteoks, määratakse ränga kupeldamise eest karistuseks vähemalt kahe ja kuni kaheksa aasta pikkune vabadusekaotus.

Põhisündmused seksuaalse ekspluateerimise ja prostitutsiooni vastase võitluse lähiajaloo

- 1986 Madridi raport: UNESCO poolt korraldatud rahvusvaheline kohtumine prostitutsiooni ning naiste seksuaalse ekspluateerimise sotsiaalsete ja kultuuriliste tekkepõhjuste ekspertidele
- 1988 Naistega kauplemise vastase koalitsiooni (CATW) moodustamine
- 1991 Penn State'i raport: CATW ja UNESCO poolt korraldatud rahvusvaheline kohtumine seksuaalse ekspluateerimise, vägivalda ja prostitutsiooni valdkonna ekspertidele
- 1992-2002 CATW eestvedamisel ülemaailmse seksuaalse ekspluateerimise vastase kampaania raames läbi viidud tegevused ja uuringud. Koalitsiooni haruüksused luuakse enamikus suuremates maailma regioonides.
- 1998 Ligi 3500 ELi naisorganisatsiooni ühendav Euroopa naisorganisatsioonide survegrupp (*European Women's Lobby*, EWL) võtab vastu prostitutsiooni ja inimkaubanduse vastase avalduse.
- 1998 Prostitutsiooni pooldavatel rühmadel ei õnnestu mõjutada tänapäeva orjapidamise vormide töörühma selles suunas, et hakata rääkima prostitutsioonist kui naise õigusest.
- 1999 Rootsis jõustub seksuaalteenuste ostmist keelustav seadus.
- 1999 Enam kui 140 inimõiguste organisatsiooni koondava rahvusvahelise inimõiguste võrgustiku loomine; ettepanekud inimkaubanduse vastase ÜRO protokolliga vastuvõtmiseks, mis kaitseks kõiki inimkaubanduse ohvreid, mitte ainult neid, kes suudavad tõendada, et neid sunniti.
- 2000 ÜRO uues inimkaubandust käsitlevas protokollis esitatud inimkaubanduse määratlus arvestab 1949. aasta konventsiooni sätetega.
- 2001 Madrid II: UNESCO ning Prostitutsiooni ja Pornograafia Kaotamise Liikumise (MAPP) poolt korraldatud

- rahvusvaheline kohtumine "Sõda sõnade vastu" inimkaubanduse ja prostitutsiooni valdkonna ekspertidele
- 2002 Brüsseli deklaratsioon – ELi ja Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooni konverents inimkaubanduse teemal
- 2002 Marianne Eriksson esitab naiste õiguste komisjonile aruande Euroopa seksitööstuse kohta
- 2003 ÜRO peasekretäri büllötään ÜRO personali poolse seksuaalse ekspluateerimise ja kuritarvitamise ennetamise kohta
- 2004 NATO nulltolerantsi poliitika inimkaubanduse vastu
- 2005 Aruanne ÜRO rahuvalvajate poolt toime pandud seksuaalse ekspluateerimise ja kuritarvitamise kohta + ÜRO resolutsioon 59/287 ÜRO uurimisfunktsioonide tugevdamise kohta muu hulgas ka ÜRO personali poolt toime pandud seksuaalsete kuritarvitustega võitlemiseks
- 2005 Euroopa Nõukogu inimkaubanduse vastu võitlemise konventsioon (CATEH)

